

Warszawa, 26 IX 2009 r.

Ks. prof. dr hab. Mieczysław Cyprian Lubański
– w 85. urodziny

Okazja 85. urodzin Księdza Mieczysława C. Lubańskiego, długoletniego profesora seminarium i innych ośrodków akademickich, rodzi potrzebę złożenia gratulacji i życzeń oraz podkreślenia zasług na polu naukowo-dydaktycznym Jubilata, ofiarnego kapłana Archidiecezji Warszawskiej.

Ksiądz Profesor urodził się 26 września 1924 roku w Warszawie na Nowym Bródnie przy ulicy Siedzibnej 3 w rodzinie robotniczej. Jego rodzice Ludwik i Lucyna Maria zd. Wasilewska mieli dwóch synów: Mieczysława i młodszego o dwa lata Bogusława, który był prawnikiem i zmarł 2 sierpnia 2001 roku. Ojciec, dyplomowany majster w dziale obróbki metali, był pracownikiem Polskich Kolei Państwowych – nagrodzony medalem za długoletnią pracę zawodową, a matka – rzemieślniczką domową, stebnąjącą rękawiczki. Swoje rodzinne oszczędności rodzice zainwestowali w działkę, na której postawili dom – później stopniowo rozbudowywany – zamieszkiwany przez rodzinę Lubańskich od 1935 roku. Dom ten znajduje się przy ulicy Łakocińskiej 5, gdzie Ksiądz Profesor mieszka po dziś dzień.

Ukończył Liceum Ogólnokształcące im. Leopolda Lisa-Kuli w Warszawie w 1945 roku i tam uzyskał maturę. Studiował matematykę na Wydziale Matematyki-Fizyki-Chemii Uniwersytetu Warszawskiego (1945-1950), a także filozofię i teologię w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie (1955-1958) oraz filozofię przyrody na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (1959-1962). Do Seminarium Warszawskiego, które wówczas trwało pięć lat, został przyjęty na trzeci rok, jednak z obowiązkiem zaliczenia niektórych przedmiotów z pierwszych dwóch lat. Święcenia kapłańskie otrzymał w Archikatedrze Warszawskiej w dniu 3 sierpnia 1958 roku z rąk Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Prymasa Polski. Przez jeden rok (1958-1959) pracował w parafii św. Jakuba w Skierniewicach w charakterze wikariusza i prefekta tamtejszego Liceum Pedagogicznego, Technikum Rachunkowości i Technikum Mechanicznego.

Magisterium z filozofii w zakresie matematyki uzyskał dnia 13 listopada 1950 roku na Uniwersytecie Warszawskim pod kierunkiem prof. dra Karola Borsuka w oparciu o pracę pt.: *Przykład absolutnego retraktu otoczeniowego będącego wspólnym brzegiem trzech obszarów w przestrzeni euklidesowej trójwymiarowej*. Drugie magisterium z filozofii chrześcijańskiej w zakresie filozofii przyrody otrzymał w dniu 26 lutego 1962 roku na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim na podstawie pracy pt.: *Analiza pojęcia przestrzeni we współczesnej metodologii matematyczno-fizycznej i filozoficznej*, napisanej pod kierunkiem ks. prof. dr Stanisława Mazierskiego. Doktorat z filozofii chrześcijańskiej w zakresie filozofii przyrody uzyskał na KUL w dniu 24 czerwca 1965 roku

na podstawie pracy: *Próba analizy koncepcji indywiduum w fizyce i filozofii*, której promotorem był ks. prof. dr Stanisław Adamczyk. Zamierzał także pisać doktorat z matematyki na Uniwersytecie Warszawskim. Stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie filozofii matematyki i filozofii przyrodoznawstwa uzyskał na Akademii Teologii Katolickiej w dniu 25 września 1973 roku, na podstawie rozprawy pt.: *Filozoficzne zagadnienia teorii informacji*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli ks. prof. dr Kazimierz Kłósak (ATK), doc. dr hab. Henryk Stonert (UW) i ks. prof. dr hab. Stanisław Mazierski (KUL). Stanowisko docenta ATK uzyskał w dniu 1 maja 1975 roku. Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk humanistycznych został mu przyznany dnia 1 października 1982 roku przez Radę Państwa, a profesora zwyczajnego – dnia 26 kwietnia 1990 roku przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Stanowisko profesora nadzwyczajnego w Akademickim Studium Teologii Katolickiej w Warszawie otrzymał z nominacji Kardynała Józefa Glempa w dniu 15 października 1981 roku. Jako profesor zwyczajny należał do *quorum* Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie do 30 stycznia 2010 roku.

Prowadził działalność dydaktyczną na Uniwersytecie Warszawskim (1949-1955), prowadząc zajęcia z matematyki na stanowisku asystenta przy Katedrze Geometrii prof. dra Karola Borsuka, a następnie Instytutu Matematycznego. W charakterze asystenta pracował także przy Katedrze Matematyki na kierunku Filozofii Przyrody KUL (1963-1965) prowadząc od 1961 roku wykłady z matematyki. Tam też w latach 1981-2000 prowadził w jednym semestrze wykład zlecony na temat filozoficznych aspektów cybernetyki. Od 1 października 1965 roku prowadził wykłady z matematyki i filozofii przyrody jako adiunkt, a następnie jako docent i profesor na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej ATK przy Katedrze Filozofii Przyrody. Na tymże samym Wydziale prowadził również następujące wykłady: matematyka dla psychologów, statystyka dla psychologów, propedeutyka informacji, filozofia matematyki, elementy antropologii systemowej, aspekty filozoficzne kosmologii współczesnej, filozoficzne aspekty cybernetyki. Pracę akademicką w ATK zakończył z dniem 30 września 1994 roku w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego. Nadal jednak prowadził zajęcia zlecone i seminarium naukowe. Od 1 września 1965 do 30 stycznia 2010 roku prowadził w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie wykłady z logiki, metodologii nauk, filozofii przyrody i teorii poznania. Tam też prowadził seminarium naukowe z filozofii przyrody od 1979 roku. Od 1983 roku wykładał dla studentów świeckich na Akademickim Studium Teologii Katolickiej, a następnie na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie, chrześcijańską wizję świata i metodologię pracy naukowej. Od 1993 roku prowadził także wykłady z logiki i filozofii w Warszawskiej Szkole Zarządzania – Szkole Wyższej, prowadzonej przez Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa. Do tej pory pozostaje rektorem i profesorem tejże uczelni.

Mimo swego zaangażowania etatowego w ATK Ksiądz Profesor pozostawał związany z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim, dokąd został pierwotnie skierowany na studia filozoficzne przez Kardynała Stefana Wyszyńskiego. W latach 1962-1968 pełnił funkcję sekretarza redakcji *Roczników Filozoficznych* (zeszyt 3: Prace z Filozofii Przyrody). W tymże czasopiśmie naukowym publikował również swoje rozprawy filozoficzne. Na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej KUL wygłaszał odczyty w ramach posiedzeń Komisji Filozofii Przyrody, brał też udział w przewodach doktorskich i habilitacyjnych. Niemniej jednak swoje życie naukowe związał z Wydziałem Filozofii

Chrześcijańskiej ATK, gdzie spełnił się jako docent a następnie profesor matematyki i filozofii przyrody. Jako pracownik tegoż Wydziału był Pełnomocnikiem Rektora do Spraw Nauki (1975-1980), a następnie od 2 października 1981 roku Sekretarzem Senackiej Komisji do Spraw Nauki i członkiem Senackiej Komisji Kwalifikacyjnej do Spraw Pracowników Nauki. Pełnił funkcję prodziekana (1978-1980) a następnie dziekana (1980-1984; 1984-1987) Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej. Na kierunku filozofii przyrody kierował Katedrą Metodologii Nauk Systemowo-Informacyjnych (1982-1987; 1987-1994). Był także członkiem Komisji Wydawniczej ATK (1988-1990).

Do końca swojej aktywności akademickiej prowadził wykłady zleczone oraz seminarium naukowe. Wypromował 7 doktorów z filozofii przyrody w ATK: Janinę Buczkowską, Annę Marię Latawiec, Annę Lemańską, Dariusza Sobkowicza, Roberta Więckowskiego oraz ks. Józefa Życińskiego i ks. Jarosława Kukowskiego. Jest promotorem 22 prac dyplomowych w ATK i 15 w ASTK/PWTW. Był recenzentem wielu rozpraw naukowych i publikacji specjalistycznych.

Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Matematycznego, Towarzystwa Naukowego KUL, Komitetu Nauk Filozoficznych PAN (1993-1995) i Komitetu Głównego Olimpiady Filozoficznej oraz sekcji polskiej Bernoulli Society for Mathematical Statistics and Probability. Współpracował z czasopismami naukowymi: *Roczniki Filozoficzne*, *Studia Philosophiae Christianae*, *Collectanea Theologica* i *Warszawskie Studia Teologiczne*. Był współredaktorem kilku publikacji naukowych, m.in. 13 tomów serii: *Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*.

Uczestniczył w wielu kongresach naukowych, m.in.: Grosser Polentag, Mainz, 1980; International Congress of Mathematicians, Warszawa, 1983; The Galileo Affair, Kraków, 1984; First World Congress of the Bernoulli Society, Taszkient, 1986; V Zjazd Filozofii Polskiej, Kraków, 1987; First International Symposium on Gödel's Theorems, Paryż, 1991; VI Polski Zjazd Filozoficzny, Toruń, 1995. Wygłaszał liczne odczyty filozoficzno-światopoglądowe w wielu ośrodkach naukowych Polski (m.in.: Ełk, Kraków, Lublin, Łomża, Łódź, Siedlce, Opole, Warszawa).

Przebywał za granicą w celach naukowych, a także na letnim seminarium języka francuskiego 1-31 lipca 1976 roku jako stypendysta Instytutu Katolickiego w Paryżu. Znał biegle język niemiecki, a językiem angielskim, francuskim i rosyjskim posługiwał się czynnie w badaniach naukowych i studiach specjalistycznych.

Prowadził badania naukowe w następujących dziedzinach: istota i rodzaje myślenia naukowego, filozoficznego i teologicznego; ewolucja pojęć oraz idei naukowych i filozoficznych; implikacje filozoficzno-światopoglądowe nowszych dziedzin naukowych, zwłaszcza systemowo-informacyjnych; antropologia systemowa; zagadnienie jedności wiedzy ludzkiej wobec jej różnorodności. Jego zainteresowania naukowe dotyczyły również filozofii matematyki, filozofii przyrodoznawstwa, filozoficznych aspektów teorii informacji, teorii poznania i matematyki. Zajmował się problemami z pogranicza nauk, w szczególności matematyki i filozofii. W czasie studiów na KUL zainteresował się cybernetyką, co doprowadziło go do studiów nad teorią informacji. W swych badaniach obficie posługiwał się literaturą języka rosyjskiego, o czym świadczą jego liczne recenzje. Posiadał duże wyczucie problematyki światopoglądowej, filozoficznej i naukowej. Jego pracę naukową zawsze cechowała rzetelność i skrupulatność, a jego publikacje odznaczały się jasnością i zwięzłością. Cechowała go inwen-

cja, krytycyzm, erudycja. Kierował się obiektywizmem naukowym, co przejawiało się w jego wysokich kompetencjach na polu filozofii i nauk ścisłych; posiadał wysokie umiejętności prowadzenia dyskursu naukowego. Jako magister matematyki i filozofii, a następnie doktor filozofii chrześcijańskiej, docent i profesor nauk humanistycznych odzwierciedlał w sobie dużą kulturę intelektualną, ogromną precyzję myśli i uczciwość badawczą.

Był wielokrotnie odznaczany za osiągnięcia w dziedzinie badań naukowych przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego – w roku 1974 i 1976. Otrzymał złoty Krzyż Zasługi (1974) i Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1979). Za podręcznik dla studentów został nagrodzony w 1980 roku. Przyznano mu tytuł honorowy Zasłużonego Nauczyciela PRL (1989). W październiku 1990 roku otrzymał Medal Komisji Edukacji Narodowej. Za wieloletnią pracę akademicką (1949-1994) i twórczą działalność naukowo-badawczą otrzymał podziękowanie Ministra Edukacji Narodowej pismem z dnia 24 czerwca 1994 roku. Był także częstokrotnie nagradzany przez władze rektorskie ATK za działalność dydaktyczno-wychowawczą i pracę naukową. Jego osiągnięcia w filozofii nauki były szeroko cenione w krajowych i zagranicznych środowiskach akademickich. Cieszył się przychylnością dla swej pracy naukowej ze strony władz kościelnych i przełożonych seminarium warszawskiego. Otrzymywał regularnie od Księdza Prymasa Stefana Wyszyńskiego misję kanoniczną do podejmowania pracy w ATK. Również Ksiądz Prymas Józef Glemp cenił go za gorliwą pracę na rzecz Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie oraz formacji kapłanów i świeckich Archidiecezji Warszawskiej.

Ksiądz Profesor Mieczysław Lubański był cenionym profesorem filozofii tak w warszawskim seminarium duchownym jak i wśród studentów świeckich. Uczył konsekwentnego i racjonalnego myślenia. Podkreślał zawsze konieczność jasnego, wyraźnego, pozbawionego emocji sposobu wyrażania myśli. Pozostaje w pamięci swoich studentów jako przykład „żelaznej konsekwencji” w myśleniu, niezwykle krytycznego podejścia do rzeczywistości i do działania. Łączył realizm życia i rzeczywistość ludzkiego doświadczenia z wiarą i eklezjalnością. Uczył racjonalnego podejścia do życia, rzetelnego wykorzystania czasu i szacunku dla drugiego człowieka. Uczestnicząc co roku w wielkopostnych rekolekcjach z alumunami seminarium warszawskiego, był dla nich świadkiem kapłana intelektualisty i jednocześnie głębokiej, prostej wiary chrześcijanina.

Dewizą życiową Księdza Profesora są słowa św. Jana Apostoła: „Kto nie okazuje miłości bratu, którego widzi, nie może miłować Boga, którego nie widzi” (1J 4,20). Słowa te stanowią jego ideowy program życiowy, ale pragmatyczną zasadą postępowania pozostaje zawsze pouczenie Jezusa: „Bądźcie roztropni jak węże, a niewinni jak gołębice” (Mt 10,16). Dla niego oznacza to, mówiąc za Józefem Czapskim: „bez uprzedzeń, ale i bez złudzeń”. Jego ulubionym zajęciem jest piesza turystyka.

Wdzięczni Bogu za 85 lat życia, pracy naukowej i kapłańskiej Księdza Profesora Mieczysława Lubańskiego oraz za przykład kapłana oddanego w 45-letniej pracy na rzecz formacji alumnów naszego seminarium składamy Jubilatowi w imieniu całego prezbiterium warszawskiego życzenia obfitości łask Bożych, zdrowia i błogosławionych lat życia.

Ks. Mieczysław Cyprian LUBAŃSKI

KOMPLETNY WYKAZ PUBLIKACJI (1953-2010)

I. Książki naukowe – monografie i podręczniki

1. *Filozoficzne zagadnienia teorii informacji*, Warszawa: ATK 1975, s. 184.
2. *Wprowadzanie do informatyki*, Warszawa: ATK 1979, s. 238.
3. *Zagadnienia filozoficzne współczesnej nauki. Wstęp do filozofii przyrody* (współautor z M. Hellerem, S. W. Ślaga), Warszawa: ATK 1980, 1982, 1992, 1997, ss. 14-164.
4. *Zagadnienia filozoficzne współczesnej nauki. Wstęp do filozofii przyrody*, (z: M. HELLER i S. W. ŚLAGA), wyd. 3 zmienione, Warszawa: ATK 1992, ss. 414; wyd. 4, Warszawa: ATK 1997, ss. 414 (15-153).
5. *Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*, red. z S. W. ŚLAGA, K. Kloskowskim, A. Lemańską.
tom 6, Warszawa: ATK 1983, ss. 292;
tom 7, Warszawa: ATK 1985, ss. 335;
tom 8, Warszawa: ATK 1986, ss. 237;
tom 9, Warszawa: ATK 1987, ss. 284;
tom 10, Warszawa: ATK 1988, ss. 251;
tom 11, Warszawa: ATK 1991, ss. 258;
tom 12, Warszawa: ATK 1991, ss. 283;
tom 13, Warszawa: ATK 1991, ss. 284;
tom 14, Warszawa: ATK 1994, ss. 365;
tom 15, Warszawa: ATK 1996, ss. 363;
tom 16, Warszawa: UKSW 2001, ss. 391;
tom 17, Warszawa: UKSW 2004, ss. 339;
tom 18, Warszawa: UKSW 2006, ss. 424;
tom 19, Warszawa: UKSW 2009, ss. 378.
6. *W poszukiwaniu prawdy. Pamięci Profesora Kazimierza Kłósaka*, red. z S. W. ŚLAGA, Warszawa: ATK 1987, ss. 204.
7. *Logika*, Warszawa: WSZ-SW 1997, 2003², ss. 83.

II. Artykuły naukowe

1. "An example of an absolute neighbourhood retract, which is the common boundary of three regions in the 3-dimensional Euclidean space", *Fundamenta Mathematicae* 40(1953) 29-38.
2. "O pojęciu nieskończoności", *RF* 10(1962) nr 3, 103-110.
3. "Zagadnienie arytmetyzacji kontinuum", *RF* 11(1963) nr 3, 81-85.
4. "Ilość a matematyka", *RF* 12(1964) nr 3, 87-91.
5. "Zagadnienie indywiduów w fizyce współczesnej", *RF* 13(1965) nr 3, 101-112.
6. "Uwagi o arystotelesowskim podziale kategorii ilości", *RF* 14(1966) nr 3, 69-74.

7. "Z zagadnień współczesnej filozofii przyrody", *SPhCh* 2(1966) nr 2, 243-256.
8. "Struktura jednostkowo-gatunkowa a nauki przyrodnicze", *SPhCh* 3(1967) nr 1, 89-109.
9. "Geometria a przestrzeń fizyczna", *RF* 15 (1967) nr 3, 59-72.
10. "Empiryzm i aprioryzm", *SPhCh* 4 (1968) nr 1, 73-79.
11. "Matematyka a nauki filozoficzne", *RF* 16(1968) nr 3, 63-75.
12. "Paradoks a poznanie", *SPhCh* 5(1969) nr 1, 193-204.
13. "Z problematyki dwoistości w naukach formalnych, I", *SPhCh* 5(1969) nr 2, 125-139.
14. "Lingwistyka matematyczna a filozofia", *RF* 17(1969) nr 3, 69-84.
15. "Zagadnienie przedmiotu filozofii przyrody a zasada klasyfikacji nauk filozoficznych", *SPhCh* 6(1970) nr 1, 92-107.
16. "Możliwość filozoficznej interpretacji współczesnych teorii kosmogonicznych", *RF* 18(1970) nr 3, 53-67.
17. "Z problematyki dwoistości w naukach formalnych, II", *SPhCh* 6 (1970) nr 2, 166-173.
18. "Język matematyczny i odwzorowanie", *SPhCh* 7(1971) nr 1, 55-69.
19. "Arystotelesowskie i Bolzanowskie pojęcie nieskończoności", *RF* 19 (1971), 3, 78-90.
20. "Zbiory i klasy", *SPhCh* 7 (1971) nr 2, 131-150.
21. "Klasy ilorazowe i podziały", *SPhCh* 8(1972) nr 2, 37-50.
22. "Wyjaśnianie a testowanie", *RF* 20 (1972) nr 3, 47-58.
23. "Zagadnienie systematyzacji matematyki", *SPhCh* 9(1973) nr 1, 219-234.
24. "Filozoficzne aspekty cybernetyki", *SPhCh* 9(1973) nr 2, 63-88.
25. "Filozoficzne aspekty teorii informacji", *RF* 21 (1973) nr 3, 53-64.
26. "O pojęciu informacji", *SPhCh* 10(1974) nr 1, 73-99.
27. "Półgrupy i automaty", *SPhCh* 10(1974) nr 2, 131-149.
28. "O wartości informacji", *RF* 22 (1974) nr 3, 35-51.
29. "Algebraiczne aspekty teorii relacji", *SPhCh* 11(1975) nr 2, 103-119.
30. "Algebraiczne aspekty teorii języków formalnych", *RF* 23 (1975) nr 3, 37-47.
31. "Z zagadnień symulacji", *SPhCh* 12(1976) nr 1, 101-112.
32. "Informatyka i teoria informacji – nowe dyscypliny naukowe", *Nauka Polska* 24 (1976) nr 7, 78-96.
33. "Zagadnienie nieskończoności we współczesnej filozofii przyrodoznawstwa", [w:] *Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*, t. 1, Warszawa 1976, 15-51.
34. "Wkład Polaków do matematyki", [w:] *Wkład Polaków do kultury świata*, Lublin 1976, 385-404.
35. "Matematyka a rzeczywistość", *RF* 24 (1976) nr 3, 13-23.
36. "Informatyka i teoria informacji – nowe dyscypliny naukowe", [w:] *Nowe specjalności w nauce współczesnej, Materiały z posiedzeń konwersatorium naukoznawczego PAN*, Wrocław 1977, 123-153.
37. "Nazwy nieostre a zbiory rozmyte", *SPhCh* 14(1978) nr 1, 31-48.
38. "Człowiek, system, informacja", *SPhCh* 14(1978) nr 2, 101-144.
39. "Zbiory rozmyte i operacje na nich", *RF* 26(1978) nr 3, 77-87.
40. "Algorytmy rozmyte, programy rozmyte i ich zastosowania w dydaktyce", [w:] *Informatyka w dydaktyce*, Kołobrzeg 1978, 208-211.

41. "Zagadnienie jedności nauki", *Summarium* nr 3(23) 1974, Lublin 1978, 12-16.
42. "Aspekt systemowy problemu jedności nauki" (i S.W. ŚLAGA), *SPhCh* 15(1979) nr 1, 139-161.
43. "Zagadnienie relacji zachodzących między współczesną teorią przestrzeni a kosmologią filozoficzną, I", [w:] *Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*, t. 2, red. K. KŁÓSAK, Warszawa 1979, 133-171.
44. "Aspekt informacyjny relacji podmiot-przedmiot", [w:] *Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*, t. 3, red. K. KŁÓSAK, Warszawa 1979, 5-16.
45. "Wspólnota kościelna w aspekcie systemowym" (współautor z S. W. Ślagą), [w:] *Człowiek we wspólnocie Kościoła*, red. L. BALTER, Warszawa 1979, 117-151.
46. "Dwie cechy wiedzy naukowej" (i S.W. ŚLAGA), *SPhCh* 15(1979) nr 2, 121-131.
47. "Różności topologiczne a struktura przestrzenna Wszechświata", *Summarium* 6(26) 1977, Lublin 1979, 241-245.
48. "Zbiory rozmyte i operacje na nich", *tamże*, 245-246.
49. "Proces badawczy w aspekcie systemowym" (współautor z S. W. Ślagą), *SPhCh* 16(1980) nr 1, 139-152.
50. "Informacja i jej nośniki", *SPhCh* 16(1980) nr 2, 55-60.
51. "Zagadnienie istnienia twierdzeń o istnieniu i nieistnieniu", cz. 1, *Zagadnienia filozoficzne w nauce* 3/1981, 62-72.
52. "Zagadnienie fizykalnych założeń a priori", *Summarium* 7(27) 1978, Lublin 1981, 328-333.
53. "Neue Konzeptionen in Logik und Erkenntnistheorie", *SPhCh* 17(1981) nr 2, 99-112.
54. "Zagadnienia antropologiczne w aspekcie systemowo-informacyjnym", *RF* 29 (1981) nr 3, 5-20.
55. "Zbiory i algebry", *SPhCh* 18(1982) nr 1, 199-207.
56. "Information and signal", [w:] *Polish essays in the philosophy of the natural sciences*, ed. W. Krajewski, Dordrecht 1982, 265-273.
57. "Przestrzenie typu metrycznego a czasoprzestrzeń szczególnej teorii względności", [w:] *Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*, t. 4, Warszawa 1982, 186-211
58. "Algebra de Morgana i jej interpretacje", *RF* 30(1982) nr 3, 143-157.
59. (i S.W. ŚLAGA) "Zagadnienie teorii filozofii przyrody", *Analecta Cracoviensia* 14(1982) 61-77.
60. "Filozofia", w: *Katolicyzm A-Z*, red. Z. PAWLAK, Poznań 1982, 120-122.
61. "Światopogląd", *tamże*, 356-358.
62. "Zasada symetrii i jej rola metodologiczna", *WST* 1(1983) 438-450; *Życie katolickie* 1989, nr 10, 74-87.
63. "Formalna charakterystyka relacji majoryzowania"; *SPhCh* 19(1983) nr 1, 109-123.
64. "Zagadnienie istnienia w matematyce, I", *SPhCh* 19(1983) nr 2, 182-186.
65. "Einige Bemerkungen zur Wahrheitsfrage in der Mathematik. Short Communications of the ICM-82, August 16-24, 1983, Warszawa 1983, Section 19, 19.
66. "Mensch als offenes Informationssystem", [w:] *Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*, red. K. KŁÓSAK, t. 5, Warszawa: ATK 1983, 261-279.

67. (i S.W. ŚLAGA) "The system approach to scientific research", *Philosophical Inquiry* 5(1983) nr 1, 1-13.
68. "Computer method of demonstration?", *Bulletin of the Section of Logic*, vol. 12, nr 4, Warsaw 1983, 165-172.
69. "Zagadnienie istnienia w matematyce, II", *SPhCh* 20(1984) nr 1, 147-154.
70. "Zagadnienie wielkości niestandardowych", *SPhCh* 20(1984) nr 2, 53-68.
71. "Z rozważań nad zagadnieniem prawdy w matematyce", *RF* 32(1984) nr 3, 89-104.
72. "Komputerowa metoda dowodzenia?", *SF* 7(1984) 21-28.
73. "Zasada Pascala i jej znaczenie filozoficzne", *WST* 12(1984) 168-175.
74. "Zagadnienie abstrakcji w matematyce", [w:] *Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*, t. 6, red. M. LUBAŃSKI, S.W. ŚLAGA, Warszawa 1984, 121-132.
75. "Galileo's views on Infinity", [w:] *The Galileo Affair: a meeting of faith and science*, red. G.V. COYNE et al. Città del Vaticano, Specola Vaticana 1985, 125-132.
76. "Paradoksy Galileusza", *SPhCh* 21(1985) nr 1, 39-54.
77. "The Soft-Algebra and Fuzzy-Mengen", [w:] *Proceedings of Polish Symposium on Interval and Fuzzy Mathematics*, Poznań 1985, 125-129.
78. "Filozofia a technika", *Chrześcijanin a Współczesność* 1985, nr 3, 74-82.
79. "Z filozoficznych rozważań nad matematyką", [w:] *Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*, t. 7, red. M. LUBAŃSKI, S.W. ŚLAGA, Warszawa 1985, 55-67.
80. "Regulony i systemy", *SPhCh* 21(1985) nr 2, 25-37.
81. "Hipoteza riszonów i jej aspekty filozoficzne", *SPhCh* 22(1986) nr 1, 63-74.
82. "Zagadnienie dowodu komputerowego", [w:] *Informatyka w zarządzaniu przedsiębiorstwem, Infogryf'86*, Szczecin 1986, 133-141.
83. "Współczesna filozofia o cywilizacji ludzkiej", *Chrześcijanin a Współczesność* 1987, nr 2, 7-15.
84. "Wiara i uczynki z punktu widzenia cybernetyki", *Chrześcijanin a Współczesność* 1987, nr 5, 23-31.
85. "Zagadnienie filozofii naukowej", [w:] *W poszukiwaniu prawdy*, red. M. LUBAŃSKI i S.W. ŚLAGA, Warszawa 1987, 162-173.
86. "Zdarzenie, prawdopodobieństwo, rozmytość", *SPhCh* 23(1987) nr 2, 65-80.
87. "Systemowy charakter poznania" (streszczenie referatu), [w:] *Filozofia dla przyszłości, V Zjazd Filozofii Polskiej*, Kraków 1987, 91.
88. (i B. HAŁACZEK) "Filozoficzne aspekty ekologii", *Chrześcijanin a Współczesność* 1988, nr 5, 11-17.
89. "Nauki przyrodnicze a filozofia", [w:] *Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*, t. 10, red. M. LUBAŃSKI, S.W. ŚLAGA, Warszawa 1988, 109-120.
90. "Analogia a interpretacja", *SPhCh* 25(1989) nr 1, 209-219.
91. "Istota przewrotu kopernikańskiego", *Studia Teologiczne* 7(1989) 239-245.
92. "Człowiek istotą moralną", [w:] *System wartości i zdrowie psychiczne*, red. B. HOŁYST, Warszawa 1990, 38-47.
93. "Próba oceny różnych stanowisk w filozofii matematyki", [w:] *Matematyczność przyrody*, red. M. HELLER, J. ŻYCIŃSKI, A. MICHALIK, Kraków 1990, 42-55; *Gradient* 8(1999) nr 4-6, 208-222.

94. "Z filozoficznych rozważań nad problematyką sztucznej inteligencji", w: *Materiały I Ogólnopolskiej Konferencji nt. „Sztuczna inteligencja” CIR’90*, Siedlce 1990, 61-69.
95. "Some metatheoretical remarks on the nature of mathematics", *Fasciculi Mathematici* 19(1990), 157-160.
96. "Pojęcie informacji i jej charakter społeczny", [w:] *Kościół a środki masowego przekazu*, red: J. CHRAPEK, Warszawa: Pallottinum 1990, 70-87.
97. "Zagadnienie rozumowania niewprost", *WST* 3(1985-1990), 341-351.
98. "Życie w ujęciu bioelektroniki i teorii regulonów", [w:] *Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*, t. 13, red. M. LUBAŃSKI, S.W. ŚLAGA, Warszawa 1991, 91-108.
99. "Znaczenie metodologiczne badań symulacyjnych", [w:] *Materiały V Ogólnopolskiego Konwersatorium*, Siedlce-Warszawa 1991, 7-10.
100. "Zagadnienie natury myślenia matematycznego", *SPhCh* 27(1991) nr 1, 55-69.
101. "Metafizyka światła a bioelektronika", [w:] *Rzeźbiarz światła, twórca polskiej bioelektroniki*, red. T. PURTAK, Warszawa-Radom 1991, 55-68.
102. "Koncepcja filozofii", [w:] *Biuletyn Olimpiady Filozoficznej* nr 3, Warszawa 1992, 35-36.
103. "Bariery sztucznej inteligencji", [w:] *Sztuczna inteligencja. II Ogólnopolska Konferencja CIR’92*, Warszawa-Siedlce 1992, 11-15.
104. "Z rozważań nad charakterystyką filozoficzną badań naukowych, I", *SPhCh* 28(1992) nr 2, 173-184.
105. "Informacja – system", [w:] *Zagadnienia filozoficzne współczesnej nauki. Wstęp do filozofii przyrody*, (z: M. HELLER i S.W. ŚLAGA), wyd. 3 zmienione, Warszawa: ATK 1992, 15-153.
106. "Wszechświat informacyjny", [w:] *Jaki światopogląd odpowiada rzeczywistości?, Agnostycy w drodze do poznania Stwórcy*, Księga ku czci Franza kard. Königa, red. J. J. KNAPPIK, Katowice: św. Jacek 1993, 72-84.
107. "From Gödel’s theorems to philosophy", [w:] *First International Symposium on Gödel’s Theorems*, red. Z. W. WOLKOWSKI, Singapore: World Scientific 1993, 80-94.
108. "Heurystyczna rola analogii", [w:] *Sztuczna inteligencja i cybernetyka rozwoju. VI Ogólnopolskie Konwersatorium CIR’93*, red. J. TCHÓRZEWSKI, Siedlce-Warszawa 1994, 17-22.
109. "Z dziejów Komisji Historii Matematyki PTM", *Gradient* 2(1993) nr 7, 227-232.
110. "Od prakseologii do filozofii", *Prakseologia* 1993, nr 1-2, 55-65.
111. "Wiedza i etyka - dla ekorozwoju", *Wiś i Państwo* 1993, nr 4, 131-138.
112. "Charakterystyka metodologiczno-epistemologiczna ewolucji teorii informacji", [w:] *Sztuczna inteligencja i systemy rozwijające się. VII Ogólnopolskie Konwersatorium CIR’94*, red. J. TCHÓRZEWSKI, Siedlce 1994, 14-20.
113. "Koncepcja i własności infonu", [w:] *Nauka i język*, red. M. OMYŁA, Warszawa: WFiSUW 1994, 161-168.
114. "Wroński a Babbage", [w:] *Sztuczna inteligencja i infrastruktura informatyczna. VIII Ogólnopolskie Konwersatorium CIR’95*, red. J. TCHÓRZEWSKI, Siedlce 1995, 87-93.
115. "Zapomniany propagator nowoczesnego nauczania", *Gradient* 3(1994) nr 9-10, 312-321.
116. "Znaczenie słowa ‘istnieje’ w arytmetyce", *Gradient* 4(1995) nr 2, 233-242.
117. "Informacja tworzywem rzeczywistości", *Studia Teologiczne* 13(1995), 87-93.

118. "Cybernetyka a wartości", [w:] *Sztuczna inteligencja i systemy hybrydowe. IX Ogólnopolskie Konwersatorium CIR'96*, red. J. TCHÓRZEWSKI, Siedlce 1996, 21-27.
119. "Ewolucja, komunikacja, czas", *SPhCh* 32(1996) nr 1, 125-136.
120. "Znaczenie słowa 'istnieje' w geometrii", *Gradient* 5(1996) nr 2, 83-91.
121. "Matematyka a język i nauka", [w:] *Przestrzenie Księdza Cogito*, red. S. WSOŁEK, Tarnów: Biblos 1996, 30-44.
122. "Uwagi w sprawie tzw. naukowego obrazu świata", [w:] *Obrazy świata w teologii i w naukach przyrodniczych*, red. M. HELLER et al., Tarnów: Biblos 1996, 28-42.
123. "Shannon's theory of communication and the universal concept of information", *Dialogue and Universalism* 6(1996) nr 3, 21-28.
124. "Nauka a wartości"; *Analecta Cracoviensia* 28(1996) 49-58.
125. "Władysław J. H. Kunicki-Goldfinger - the Man and the Thinker", *Bulletin of the Polish Academy of Science, Biological Science*, 44(1996) nr 3-4, 143-149.
126. "Cybernetyka a rozwój nauki", *SPhCh* 32(1996) nr 2, 113-125.
127. "Należy rozwijać postawy moralnej odpowiedzialności i filozoficznego ekumenizmu", *ZNKUL* 40(1997) nr 3-4, 47-51.
128. "Przypadek, myśl twórcza, rozwój", [w:] *Sztuczna inteligencja i inżynieria finansowa. X Ogólnopolskie Konwersatorium CIR'97*, red. J. TCHÓRZEWSKI, Siedlce 1997, 17-22.
129. "Filozofia nauki *in fieri*", *Edukacja Filozoficzna* 24(1997), 87- 91.
130. "O myśl etyczną w ekofilozofii", *Łódzkie Studia Teologiczne* 6(1997), 13-18.
131. "Nauka widziana od wewnątrz", *RF* 45(1997) nr 3, 7-19.
132. "Geometria a klasyczna koncepcja prawdy", *WST* 10(1997), 189-196.
133. "Znaczenie słowa 'istnieje' w algebrze", *Gradient* 6(1997), 289-298.
134. "Karol Borsuk - nauczyciel, uczony, człowiek", *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Opolskiego, Matematyka* 30(1997), 101-107.
135. "Istota cybernetycznego stylu myślenia", [w:] *III Ogólnopolska Konferencja nt. „Sztuczna inteligencja” CIR'98*, red. J. TCHÓRZEWSKI, Siedlce 1998, 21-28.
136. "Uwagi w sprawie precyzowania i porządkowania terminów naukowych", [w:] *Między filozofią przyrody a ekofilozofią*, red. A. LATAWIEC, G. BUGAJAK, Warszawa: UKSW 1999, 55-67.
137. "Teoria informacji z filozoficznego punktu widzenia", [w:] *Filozofia w szkole*, red. B. BURLIKOWSKI, W. SŁOMSKI, Kielce 1999, 71-88.
138. "Próba oceny różnych stanowisk w filozofii matematyki", *Gradient* 8(1999) nr 4-6, 208-222.
139. "Informacyjne i etyczne aspekty ekorozwojowej przemiany cywilizacyjnej", [w:] *Hipoteza ekologii uniwersalistycznej*, red. J. Z. KRAKOWIAK i J. M. DOŁĘGA, Warszawa: Centrum Uniwersalizmu 1999, 94-100.
140. "Przegląd postaw uniwersalistycznych w Kościele katolickim (i w chrześcijaństwie)", *Wspólnotowość i postawa uniwersalistyczna* 1(1999), 67-73.
141. "Znaczenie metodologiczne badań symulacyjnych", *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Rolniczo-pedagogicznej w Siedlcach*, Seria: *Cybernetyka Wiedzy i Technologia Edukacyjna*, Nr 55, Siedlce 1999, 173-177.
142. "Aspekty humanistyczne sztucznej inteligencji", [w:] *IV Krajowa Konferencja naukowa nt.: Sztuczna Inteligencja SzI-15'2000*, red. J. TCHÓRZEWSKI, Siedlce 2000, 55-59.

143. "Społeczeństwo informacyjne a cywilizacja informatyczna", [w:] *Społeczeństwo informacyjne przyjazne dla osób specjalnej troski*, red. A. SZEWCZYK, Szczecin 2000, 8-14.
144. "Składowa zachowawcza i postępową w nauce", *SPhCh* 36(2000) nr 2, 125-136.
145. "Człowiek a nauka i technika", [w:] *Wyzwania moralne XXI wieku*, red. M. MICHALIK, Warszawa: PWSBiA 2000, 199-206.
146. "Nauka – księga nieustannie pisana na nowo", *Analecta Cracoviensia* 33(2001) 95-107.
147. "Całość i część w aspekcie poznawczym", [w:] *Część i całość*, red. T. GRABIŃSKA, M. ZABIEROWSKI, Wrocław 2002, 61-66.
148. "Aspekty metodologiczne i światopoglądowe egzozsocjologii", [w:] *Egzobiologia, czyli poszukiwanie życia w kosmosie*, red. W. DYK, Szczecin 2002, 37-48.
149. "O genezie informacji", *RF* 50(2002) nr 3, 143-162.
150. "Od informacji ku mądrości", *RF* 52(2004) nr 1, 27-41.

III. Recenzje

1. A. Metz, *A propos du progrès de la pensée en mathématiques*, Rev. de Synth. 87(1966) 13-20, [w:] *SPhCh* 3(1967) nr 1, 305-308.
2. G. Dobrow, *Nauka o naukie*, Kijew 1966, [w:] *tamże*, 4(1968) nr 1, 249-252.
3. Ł.P. Gokieli, *Logika*, t. 2, Tbilisi 1967, [w:] *tamże*, 252-254.
4. *Logika i metodologija nauki*, Moskwa 1967, [w:] *tamże*, 254-255.
5. A.I. Akczurin, *K metodologii i matematyzacji współczesnego znanija*, [w:] *Człowiek, twórczość, nauka*, Moskwa 1967, [w:] *tamże*, 4(1968) nr 2, 199-202.
6. I.A. Golowin, *Matematyčeskaja hipoteza i jej rol w postrojenii naucznoj teorii*, „Filosofskie Nauki” 1968, 1, 49-56, [w:] *tamże*, 202-203.
7. N.O. Osmanow, *Metodologiczskie znaczenije ponjatii simmetrii i asimetrii w fizikie elementarnych czastic*, Filos. Nauki I, (1968) 57-62, [w:] *tamże*, 204-205.
8. A.S. Piotrowski, *O swjazi filozofskich i matematyčeskich issledowanij*, Filos. Nauki 1968, 3, 24-32, [w:] *tamże*, 205-207
9. *Naczalnyj kurs filozofii*, Moskwa 1968, [w:] *tamże*, 5(1969) nr 1, 204-208.
10. I.S. Alekszejew, *Razwite predstavlenij o strukture atoma*, *Filosofskij očerok*, Nowosybirsk 1968, [w:] *tamże*, 229-232
11. N.J. Melikow, *Filosofskij analiz fizyčeskich danych o dwiženii materii*, Baku 1968, [w:] *tamże*, 233-235.
12. B. Sachariew, *Problema wzaimoswjazi prostranstwa i wremieni w specjalnoj teorii otositielnosti*, Alma-Ata 1968, [w:] *tamże*, 235-238.
13. I.I. Szafranowski, *Simmetrija w prirode*, Leningrad 1968, [w:] *tamże*, 5(1969) nr 2, 225-229.
14. W.A. Krutecki, *Psichologija matematyčeskich sposobnostiej školnikow*, Moskwa 1968, [w:] *tamże*, 254-261.
15. B.W. Achlibininski, A. G. Lebiediew, *Primienienije teorii informacii k gnoseologiczkeskomu analizu teorii*, Filos. Nauki 1969, 1, 37-43, [w:] *tamże* 6(1970) nr 1, 162-165.
16. A. Ł. Nikiforów, *O filozofskom znaczenii semanticzeskogo ponjatija istiny*, Filos. Nauki 1969, 2, 46-55, [w:] *tamże*, 165-168.

17. S. G. Szlachtenko, *Kategorii kaczeztwa i kaliczeztwa*, Leningrad 1968, [w:] *tamże* 6(1970) nr 2, 172-176.
18. A. M. Mostepanenko, *O sootmoszenii urowniej materii i prostranstwienno-wremiennych form*, *Fiłos. Nauki* 1969, 2, 20-38, [w:] *tamże* 6(1970) nr 1, 176-179.
19. W. G. Iwanów, *Problema priczynnosti w swietie sowremiennogo sostojanija fiziki elementarnych czastic*, *Fiłos. Nauki* 1969, 2, 39-45, [w:] *tamże*, 179-181.
20. K. P. Stanjukowicz, S. M. Kolesnikow, W. W. Moskowkin, *Problemy tieorii prostranstwa, wremienii i materii*, Moskwa 1968, [w:] *RF* 18(1970) nr 3, 135-138.
21. H. Alfven, *Miry i antimiry, Kosmologia i antimatierija*, Moskwa 1968, [w:] *tamże*, 138-141.
22. *Gnoseologiczeskije problemy formalizacji*, Mińsk 1969, [w:] *SPhCh* 6(1970) nr 2, 166-173.
23. E. P. Andrejew, *Prostranstwo mikromira, Filosofskij oczerk*, Moskwa 1969, [w:] *tamże*, 187-190.
24. H. Freudenthal, *Jazyk logiki*, Moskwa 1969, [w:] *tamże*, 7(1971) nr 1, 249-253.
25. Ł. M. Gindilis, S. A. Kapłan, N. S. Kardaszew i inni, *Eniezzemnyje ciwilizacji, Problemy miezzwiezdnoj swjazi*, Moskwa 1969, [w:] *RF* 19(1971) nr 3, 159-163.
26. W. W. Asszejew, *Ekstremalnyje principy w jestestwoznanii*, *Fiłos. Nauki* 1970, 3, 57-65, [w:] *SPhCh* 7(1971) nr 2, 314-319.
27. A. S. Bogomołow, *Razreszajet li „koncepca urowniej” paradoks razwitija?*, *Fiłos. Nauki* 1970, 3, 66-72, [w:] *tamże*, 319-322.
28. I. N. Brodskij, *Łogiczieskoje protivoreczije i naucznoje znanije*, *Fiłos. Nauki* 1970, 3, 73-80, [w:] *tamże*, 322-329.
29. W. G. Winogradow, S. F. Szuszunin, *Opisanie i objasnienije w fizikie*, *Fiłos. Nauki* 1970, 1, 71-81, [w:] *tamże*, 329-335.
30. N. Wiener, *Cybernetyka czyli sterowanie i komunikacja w zwierzęciu i maszynie*, Warszawa 1971, [w:] *Ruch Filozoficzny* 30(1972) nr 2, 149-151.
31. S. A. Pastusznyj, *O niekotorych metodologiczeskich osobiennoztjach matiematisacji genetiki*, *Fiłos. Nauki* 1971, 1, 68-73, [w:] *SPhCh* 8(1972) nr 1, 223-226.
32. A. M. Mostepanenko, *Nieisczerpajemost mikroobjektow i problema mnogoobrazija prostranstwienno-wremiennych odnoszenij*, *Fiłos. Nauki* 1971, 1, 59-67, [w:] *tamże*, 226-229.
33. G. M. Dobrow, *Nauka o naukie*, Kijew 1970, [w:] *tamże*, 235-237.
34. E. P. Nikitin, *Objasnienije - funkcija nauki*, Moskwa 1970, [w:] *tamże*, 237-243.
35. A. S. Mitrofanow, *Gnoseologiczeskije problemy informacjonno modelirowanija myszenija*, *Fiłos. Nauki* 1971, 1, 50-58, [w:] *tamże*, 243-246.
36. A. A. Beljajew, *Rol analogii w sistiemie matiematiczeskich znaniij*, *Fiłos. Nauki* 1971, 5, 59-66, [w:] *tamże*, 8(1972) nr 2, 174-178.
37. *Problemy metodologii sistiemnogo issledowanija*, Moskwa 1970, [w:] *tamże*, 178-188.
38. W. W. Szkoda, *O ponjatii raznoobrazija*, *Fiłos. Nauki* 1971, 4, 75-79, [w:] *tamże*, 188-192.
39. Ł. M. Złotnikow, *Suszczestwujet li kwantowo-relatiwistskaja logika?* *Fiłos. Nauki* 1971, 4, 80-83, [w:] *tamże*, 192-197.
40. W. N. Weselowski, *O suszcznosti zniwoj materii*, Moskwa 1971, [w:] *tamże*, 199-203.

41. W. S. Łukjaniec, *Fiziko-matematyczne prostranstwa i realność*, Kijew 1971, [w:] *tamże*, 203-206.
42. L. Ł. Nikolska, Z. P. Tarankanowa, *Analityczska geometria, Programmirowannoje posobije*, Moskwa 1970, [w:] *Dydaktyka Szkoły Wyższej* 1973, nr 3, 132-134.
43. A. W. Dorofiejewa, *Uczebnik po wyszej matematike dla filozofskich fakultetów uniwersitetow*, Moskwa 1971, [w:] *Życie Szkoły Wyższej* 21(1973) nr 10, 145-148.
44. W. S. Gott, A. D. Ursuł, *O niekatorych aspektach wzaimoswjazi filozofii i jestestwoznania*, *Fiłos. Nauki* 1971, 4, 50-60, [w:] *SPhCh* 9(1973) nr 2, 194-198.
45. S. S. Woronkow, *Sootnoszenije razlicznych traktowok suszcznosti priczinnoj swjazi*, *Fiłos. Nauki* 1971, 4, 70-74, [w:] *tamże*, 198-201.
46. W. S. Baraszenkow, *Możet li byt' koniec fiziki kak nauki?*, *Fiłos. Nauki* 1971, 6, 88-93, [w:] *tamże*, 201-204.
47. W. P. Lebediew, *Ekstrapolacja w kosmotogicznych modelach*, *Fiłos. Nauki* 1972, 3, 64-71, [w:] *tamże*, 205-207.
48. A. I. Oksak, *Gnoseologiczskij analiz sootnoszenija entropii i informacii*, *Fiłos. Nauki* 1972, 5, 68-76, [w:] *tamże*, 207-210.
49. S. P. Budbajewa, *K woprosu o ponjatii subiektywnej wierojatnostii*, *Fiłos. Nauki* 1972, 2, 101-108, [w:] *tamże*, 222-225.
50. N. A. Kisjelewa, *Matematika i poznanie*, *Fiłos. Nauki* 1972, 4, 25-34, [w:] *tamże*, 225-228.
51. *Tieorija sistiem i biologija*, Moskwa 1971, [w:] *RF* 21(1973) nr 3, 150-152.
52. P. Gudermuth, W. Kriesel, *Kybernetik und Weltanschauung*, Leipzig 1973, [w:] *Ruch Filozoficzny* 31(1974) nr 1, 32-35.
53. *Logika i empiriczeskoje poznanije*, Moskwa 1972, [w:] *SPhCh* 10(1974)1, 197-200.
54. L.L. Griszkin, *Ponjatije informacii*, Moskwa 1973, [w:] *tamże*, 10(1974) nr 2, 157-160.
55. *Metodologiczskij analiz tieoreticzeskich i eksperimentalnych osnovanij tieorii gravitacii*, Kijew 1973, [w:] *tamże*, 160-166.
56. W.S. Tiuchtin, *Otrażenie, sistiemy, kibernetika*, Moskwa 1972, [w:] *RF* 22(1974) nr 3, 159-161.
57. W. I. Kupców, *Filozofija i nauka*, Moskwa 1973, [w:] *SPhCh* 11(1975) nr 1, 237-239.
58. Ł.G. Antipienko, *Problema fiziczeskoj realnosti*, Moskwa 1973, [w:] *tamże*, 239-243.
59. W. A. Moszczenski, *Lekcii po matematycznej logike*, Mińsk 1973, [w:] *tamże*, 243-246.
60. Sz. G. Adeiszwili, *Fiłosofskoje znaczenije kibernetiki*, Tbilisi 1974, [w:] *tamże*, 11(1975) nr 2, 187-190.
61. *Problemy istorii i metodologii nauczynogo poznania*, Moskwa 1974, [w:] *tamże*, 190-193.
62. *Metodologia nauczynogo poznania*, Leningrad 1974, [w:] *tamże*, 194-196.
63. M. D. Achundow, *Problema prerywnosti i nieprerywnosti prostranstwa i wre-mienii*, Moskwa 1974, [w:] *tamże*, 197-201.
64. F. Pichler, *Mathematische Systemtheorie*, Berlin 1975, [w:] *Prakseologia* 1976, nr 1, 203-210; *RF* 24(1976) nr 3, 114-117.
65. J. M. Sietrow, *Informacjonnyje procesy w biologicznych sistiemach*, Leningrad 1975, [w:] *SPhCh* 12(1976) nr 2, 178-181.
66. K. Steinbuch, *Automat i człowiek*, Warszawa 1975, [w:] *Prakseologia* 1976, 4, 197-203.
67. W. A. Amabarcumian, *Fiłosojskije woprosy nauki o Wsielennoj. Sbornik dokladow, wystuplenij i statiej*, Erewan 1973, [w:] *RF* 24(1976) nr 3, 117-119.

68. P. W. Kopnin, *Gnoseologiczeskije i logiczeskije osnovy nauki*, Moskwa 1974, [w:] *tamże*, 120-121.
69. W.W. Družinin, D.S. Kantorow, *Problemy sistemologii. Problemy teorii szożnych si-stiem*, Moskwa 1976, [w:] *RF* 26(1978) nr 3, 156-157.
70. W.W. Sadowski, *Oslowanija obszczej teorii sistemiem. Logiko-metodologiczeskij ana-lizm*, Moskwa 1974, [w:] *tamże*, 157-159.
71. W.N. Wapnik, A.J. Czerwonienkis, *Tieorija raspoznawanija obrazow. Statisticzeskije problemy obuczzenia*, Moskwa 1974, [w:] *tamże*, 159-161.
72. (i S.W. ŚLAGA), K. Kłósak, *Z zagadnień filozoficznego poznania Boga*, t. I, Kraków 1979, [w:] *SPhCh* 16(1980) nr 1, 163-165.
73. (i S.W. ŚLAGA) K. Kłósak, *Z teorii i metodologii filozofii przyrody*, Poznań 1980, [w:] *tamże*, 17(1981) nr 2, 239-341.
74. *Filosofija i mitowozrenczeskije problemy sowremiennoj nauki*, Moskwa 1981, [w:] *tamże*, 18(1982) nr 2, 224-228.
75. J. Guerra Campos, *Lecciones sobre ateismo contemporaneo*, Madrid 1978, [w:] *CT* 52(1982) nr 3, 199-200.
76. E.R. Harrison, *Cosmology*, Cambridge 1981, [w:] *SPhCh* 19(1983) nr 1, 205-209.
77. G.J. Knappik, *Das Werden des Weltalls und des Lebendigen aus naturphilosophischer Sicht unter Berücksichtigung interdisziplinärer Aspekte*, Frankfurt a.M. 1983, [w:] *tamże*, 20(1984) nr 2, 200-203.
78. *Integration of Science and the system approach*, red. Z. Javurek i in. Prague 1984, [w:] *tamże*, 21(1985) nr 2, 209-212.
79. *Problema poiska žyjni we Wsjelelnoj. Trudy tallinskogo simpoziuma*, Moskwa 1986, [w:] *tamże*, 24(1988) nr 1, 231-232.
80. M.K. Munitz, *Cosmic understanding. Philosophy and Science of the Universe*, Prince-ton 1986, [w:] *tamże*, 24(1988) nr 2, 165-169.
81. *Filozofia matematyki. Antologia tekstów klasycznych*, Wybór i opracowanie R. Muraw-ski, Poznań 1986, [w:] *tamże*, 170-173.
82. *Sistjema, simmetrija, garmonija*, Moskwa 1988, [w:] *tamże*, 26(1990) nr 1, 206-208.
83. *Klassifikacija w sowriemiennoj naukie*, Nowosybirsk 1989, [w:] *tamże*, 26(1990) nr 2, 152-154.
84. M. Zabierowski, *Status obserwatora w fizyce współczesnej*, Wrocław 1990, [w:] *tamże*, 27(1991) nr 2, 148-151.
85. T. Garbińska, *Realizm i instrumentalizm w fizyce współczesnej*, Wrocław 1992, [w:] *tamże*, 29(1993) nr 2, 190-194.
86. B.A. Glinskij, *Filosofskije i socialnyje problemy informatyki*, Moskwa 1990, [w:] *tam-że*, 29(1993) nr 2, 194-196.
87. *Sistiemnyje issledowanija, Jeżegodnik 1989-1990*, Moskwa 1991, [w:] *tamże*, 31(1995) nr 1, 256-260.
88. Z. Łyko, *Zarys filozofii chrześcijańskiej*, Warszawa 1995, [w:] *tamże*, 33(1997) nr 1, 195-198.
89. A. Lemańska, *Filozofia przyrody a nauki przyrodnicze. Wybrane zagadnienia z teorii filozofii przyrody*, Warszawa 1998, [w:] *Zagadnienia naukoznawstwa* 35(1999) nr 3-4, 462-466.

IV. Sprawozdania i referaty

1. "W sprawie ilościowego charakteru matematyki", *SPhCh* 3(1967) nr 2, 321-327.
2. "Nowe publikacje naukowego ateizmu", *CT* 38(1968) nr 1, 189-194.
3. "Z zagadnień filozofii fizyki", *SPhCh* 5(1969) nr 1, 229-238.
4. "Z zagadnień dwoistości w matematyce, fizyce i filozofii", cz. 1, [w:] *Sprawozdania z Czynności Towarzystwa Naukowego KUL*, 17/1969, 122-124.
5. "Z filozoficznych rozważań nad religią", *SPhCh* 6(1970) nr 2, 275-282.
6. "Filozoficznie interesujące wyniki badań prof. W. Sierpińskiego w dziedzinie teorii mnogości i topologii ogólnej", [w:] *Sprawozdania z Czynności Towarzystwa Naukowego KUL*, 18/1970, 105-107,
7. "Filozoficzne aspekty modelowania", *SPhCh* 7(1971) nr 1, 231-249.
8. "Organizacja nauki i pracy", *Znak* 24(1972) nr 2, 286-292.
9. "Z filozoficznych rozważań nad nieskończonością", *SPhCh* 10(1974) nr 1, 189-197.
10. "Filozoficzne aspekty teorii informacji", *Summariusz* 1(21) 1972, Lublin 1974, 195-199.
11. "O definicji zdrowia", *Znak* 27(1975) nr 1, 105-110.
12. "Konkordancje soborowe CETEDOCu", *CT* 46(1976) nr 1, 231-234.
13. "IX Międzynarodowe Sympozjum Technologii Kształcenia, Poznań, 14-18 września 1975 r.", *SPhCh* 12(1976) nr 2, 223-227.
14. "Profesora Kazimierza Kłósaka analizy kosmologiczno-teodycealne", *SPhCh* 17(1981) nr 1, 155-164.
15. "Moje spotkania z księdzem profesorem Kazimierzem Kłósakiem", *Zagadnienia Filozoficzne w Nauce* 6(1984) 57-61.
16. "Laudatio. Doktorat honoris causa o. prof. I. Bocheńskiego", *SPhCh* 27(1991) nr 2, 99-103.
17. "Wspomnienie: Henryk Stonert", *Prakseologia* 1993, nr 1-2, 7-8.
18. "Wspomnienie o Profesorze Henryku Szonercie", *SPhCh* 29(1993) nr 1, 141-143.
19. "Pamięci Księdza Profesora Stanisława Mazierskiego (1911-1993)", *SPhCh* 30(1994) nr 1, 191-193.
20. "Autoreferat o heurystycznej roli analogii", *SPhCh* 30(1994) nr 1, 177-178.
21. "Kazimierz Kloskowski (1953-1999). Sylwetka naukowa", *SPhCh* 36(2000) nr 1, 77-82.
22. "Józef Bocheński – życie i dzieło", *SPhCh* 42(2006) nr 1, 9-25.

V. Artykuły popularnonaukowe

1. "Czy matematyka jest jedna? Z zagadnień filozofii matematyki", *Znak* 21(1969) nr 11, 1441-1455.
2. "Esej o informacji", *Delta* 1977, nr 9, 1-4.
3. "Filozoficzne zagadnienia cybernetyki", *Znak* 30(1978) nr 9, 1121-1138.
4. "Antropologiczne uwarunkowania postawy pokojowej", *Materiały Problemowe* 1979, nr 9, 106-121.
5. "Czy nauce potrzebna jest filozofia?", *Wiedza i Życie* 1988, nr 9, 14-18.

6. "Prawda w filozofowaniu" (Wywiad dla M. Słowińskiego), *Życie Katolickie* 8(1989) nr 10, 65-74.
7. "Gdzie jesteśmy?", *Przegląd Katolicki* 78(1990) nr 25, 6.
8. "Dokąd zmierzamy?", *tamże*, nr 31, 6.
9. "Jak postępować?", *tamże*, nr 36, 4.
10. "Filozofować?", *Niedziela* 40(1997) nr 5, III.
11. "Ziemia i człowiek w perspektywie Wszechświata", *tamże* 42(1999), nr 2, I, IV

VI. Literatura przedmiotowa

1. "Ks. Mieczysław Lubański", *WST* 2/1984, 206-211; *WST* 13/2000, 273-276.
2. "Lubański Mieczysław", [w:] *Rocznik Archidiecezji Warszawskiej 1990*, Warszawa: WAW 1993, 231.
3. A. LATAWIEC, A. LEMAŃSKA, S.W. ŚLAGA, "Poglądy filozoficzne Profesora Mieczysława Lubańskiego", *SPhCh* 30(1994) nr 2, 5-64 (Bibliografia, ss. 55-64).
4. "Mieczysław Lubański", [w:] *Informator filozofii polskiej*, (=Principia 12), red. J. Jaśtał, Kraków: Aureus 1995, 151-152.
5. "Lubański Mieczysław", [w:] *Jubileuszowy Rocznik Archidiecezji Warszawskiej 1998*, Warszawa: Civitas Christiana 1998, 271.
6. "Lubański Mieczysław", [w:] *Kto jest kim w Kościele*, red. G. Polak, Warszawa: KAI 1999, 212.
7. "Ks. prof. dr hab. Mieczysław Cyprian Lubański", [w:] *Wydział Filozofii Chrześcijańskiej na ATK 1954-1999*, red. J. BIELECKI, J. KROKOS, Warszawa UKSW 2001, 165-167.
8. "Lubański Mieczysław", [w:] *Who is Who w Polsce*, t. 1, Zug (Schweiz): R. Hübner 2004³
9. "Ksiądz Profesor Mieczysław Lubański – Bibliografia", *SPhCh* 40(2004) nr 2, 9-12.
10. "Ks. Mieczysław Lubański", w: *Duchowieństwo Archidiecezji Warszawskiej w roku 2008*, Warszawa: IW Pax 2009.